

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT II. JÁNOS PÁL PÁPA

Fények és árnyak a szent pápa szolgálata idején

Szabó Ferenc SJ megemlékezése

II. János Pál pápa születésének (1920. május 18.) centenáriuma alkalmából számos megemlékezés, magasztalás és kritika jelenik meg a médiában, amint ez történt halálakor (2005. április 2.) és 2011. május 1-jén, amikor boldoggá avatta utóda, XVI. Benedek, aki korábban 20 évig – mint a Hittani Kongregáció prefektusa – közvetlen munkatársa volt. A centenárium alkalmából az emeritus pápa is megemlékezett elődjéről a lengyel püspököknek írt hosszú levelében.¹ Fordítását olvashatjuk a *Vatikáni Rádió* honlapján és a *Magyar Kurír*ban is, amely sorra közli a centenáriumi megemlékezéseket, így például Andrea Riccardi olasz történész egyik méltatását,² akinek monográfiáját alább idézem megemlékezésemben.

Pár napja magam is *személyes* hangú emlékezést tettem közzé II. János Pál pápáról, *a magyarok barátjáról*.³ Most és még pár alkalommal – föllapozva az *Ostpolitik*ről írt könyvemet – történészek véleményére hivatkozva mutatom be a szent pápa szolgálata idején megfigyelt *fényeket és árnyakat*.⁴

A. Riccardi: II. János Pál életrajza

„II. János Pál a XX. század nagy alakja [...] és a 2000. év személyisége is: akkor hunyt el, amikor már megkezdődött az új század, de vallási öröksége továbbra is támpont marad. Az összetett lengyel útkereszteződés tanúja és a világ színpadán 27 évig főszereplő Karol Wojtyła döntő személyiség volt a jelenkori vallástörténetben, de vezető is, aki Egyházát a történelem szívébe helyezte.” Ezekkel a kissé patetikus szavakkal kezdi monográfiáját, *II. János Pál életrajzát* Andrea Riccardi.⁵

A történész *Andrea Riccardi* (Róma, 1950) a Római Tudományegyetem jelenkori történelmi tanszékének ordináriusa, 2011 novemberétől a Monti-kormány tárca nélküli minisztere. Világhírű lett az általa 1968-ban alapított Szent Egyed Közösségnek a béke és a párbeszéd érdekében végzett tevékenysége révén. Számos történelmi munkája jelent meg a legutóbbi pápákról (XII. Piustól II. János Pálig), valamint a Vatikán és Moszkva diplomáciai kapcsolatairól. 2011-ben tette közzé az

¹ XVI. Benedek: <http://www.korazym.org/43155/lettera-di-papa-emerito-benedetto-xvi-per-il-centenario-della-nascita-di-san-giovanni-paolo-ii/>

²A. Riccardi: <https://www.magyarKurir.hu/hirek/centenarium-andrea-riccardi-ii-janos-palnak-messiasi-latomasa-volt-tortenelemrol>

³https://jezsuita.blog.hu/2020/05/16/szaz_eve_szulett_ii_janos_pal_papa_a_magyarok_barati_a?fbclid=IwAR1klRga7EAzWuOEwJH7dMd3vqWQhR8UGnELE1PI5_QvpBwwMmgqIG2AT_E0

⁴ Szabó Ferenc SJ, *A Vatikán Keleti politikája, Az Ostpolitik színe és visszája*, JTMR–L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2012. (=Ostpolitik)

⁵Andrea Riccardi, *Giovanni Paolo II, La biografia*, Ed. San Palo, Milano, 2011.

561 oldalas kötetet, *II. János Pál életrajzát*, mely részletesen mutatja be a lengyel pápa életét, felhasználva a róla megjelent irodalmat, a szerző saját levéltári kutatásait és személyes kapcsolatait a vatikáni körökkel és olasz politikusokkal. II. János Pállal és XVI. Benedekkel folytatott beszélgetéseire is hivatkozik, és szívesen közöl hallomásból nyert információkat is. Figyelemreméltó a könyv IX. fejezete: *Il marxismo e il suo impero* [A marxizmus és birodalma]. Ezen kívül érdekes részeket olvashatunk *Wyszyński* lengyel egyházáról, Wyszyński és Wojtyła kapcsolatáról.

Előszavában idézi XVI. Benedek neki mondott szavait Wojtyła pápáról: „Egy szenvedő népből jött, a lengyelből, amely történelme során annyi megpróbáltatásnak volt kitéve. A sok üldöztetés után e szenvedő népből kifejlődött a reménység ereje.” Ezután a szerző így folytatja: „II. János Pál több mint tíz évig mérkőzött a kommunizmussal, egészen a Berlini Fal leomlásáig. »Győztes« pápa volt a szovjet impériummal szemben, amelynek a hetvenes és nyolcvanas években a megfigyelők jó része még hosszú életet jósolt. Tehát politikus pápa volt? Aki ismeri Wojtyła pápa lelkiségét, annak misztikus vonásait és imaéletét, épp az ellenkezőjét kell állítania: pápaságának szíve a hit volt, arra összpontosult, hogy az Evangéliumot terjessze világszerte. II. János Pál meg volt győződve arról, hogy a kereszténység az ember és a népek felszabadításának erejét képviseli: a lelki dimenzióra összpontosítva képes a kereszténység valamiképpen átalakítani a nemzetek történelmét. Ez volt a tétje Lengyelország kommunizmus alóli felszabadításának is, amelyben a pápának elsőrendű szerepe volt.”⁶

1. „Habemus papam!”

I. János Pál hirtelen halála után, 1978. október 16-án délután megválasztották utódját: a Sixtus-kápolnából fehér füst szállt fel. Amikor kb. fél óra múlva az első diakónus bíboros megjelent a bazilika középső erkélyén, feszült figyelemmel vártuk az örömhír bejelentését. Felici bíboros kis szünetekkel szólt: „...*habemus papam... Carolum...*” Confalonieri bíboros Károly volt, de már idős... Ki lehet? Egy tucatnyi „*papabilis*” között nem volt Károly. Amikor Felici bíboros kiejtette Wojtyła nevét, az egész világ meglepődött. 456 év után (1522 óta) az első nem olasz bíborost választották meg. Minden bizonnyal három közvetlen elődjére gondolva vette fel a II. János Pál nevet. – Rohantam hivatali szobámba, ahol a sok olasz nyelvű *curriculum vitae*, bíborosi életrajz között rátaláltam Karol Wojtyła nevére. Fél óra múlva már beolvastam életrajzát a magyar hallgatóknak.

Karol Wojtyła (1920–2005) életének első szakaszát (1920–1978), hivatásának történetét saját vallomásaiból és a róla szóló számos munkából megismerhetjük, melyek közül több magyarul is megjelent. Itt most a lengyel-amerikai Tad Szulc életrajzából ragadok ki néhány mozzanatot, főleg arra figyelve, ami a leendő pápa személyiségének alakulására mutat.⁷ TadSzulc idézi Karol Wojtyła barátjának, Andzej Maria Deskurnak (1985-ben bíboros) találó jellemzését: „Minden, ami a

⁶ A. Riccardi, *La Bibliografia*, Prefazione, i–ii.

⁷ Tad Szulc, *II. János Pál pápa élete*, Magyar Könyvklub–Fabula, Budapest, 1996 (a továbbiakban Szulc 1996). Vö. Barlay Ö. Szabolcs ismertetését a *Távlatok* 1997/35–36. számában.

Szentatyával élete során megesett, fölkészítés volt csupán arra, amivé lennie kellett. Amint a nyílveszőt is arra készítik, hogy kilőjék az íjból, ugyanúgy készíti föl Isten az Ő nyílveszőit, az Ő embereit.”⁸ Szulc elemzi az 1948–1978 közötti éveket: Wojtyła vidéki káplán, egyetemisták lelkésze, 1951–1953 között filozófiai és teológiai tudományos továbbképzésen vesz részt Rómában, jeles drámaíró, költő, a lublini egyetem etikaprofesszora, három szeminárium tanára, 38 évesen (1958-ban) segédpüspök (a „*Totus tuus*” – *Mindenestől a tiéd vagyok!* jelmonddal), 43 évesen (1964-ben) érsek Krakkóban, 47. születésnapján (1967-ben) bíboros. Részt vett a II. Vatikáni zsinaton (1962–1965), ahol a mérsékelt hangadó szárny hangadója. 1978-ban, VI. Pál halála után tagja volt a konklávénak, amely megválasztotta I. János Pál pápát, aki 33 napi szolgálat után váratlanul meghalt. Wojtyła bíboros visszatért Rómába, hogy részt vegyen az újabb konklávéban, amely 1978. október 16-án őt választotta pápává.

Karol Wojtyła egy jó évtized alatt a lengyel értelmiség „nemzeti püspöke” lett: meglátta, milyen nagy a befolyása és a jelentősége az értelmiségnek Lengyelországban a politika alakulásában. Különös tény: a kommunista pártfunkcionáriusok nem Wyszyński bíboros jelöltjeit, hanem a humanista tudós segédpüspököt, Karol Wojtylát „ültették” (szánták) a lengyel hierarchia fontos krakkói érseki székébe. Mihelyt Krakkó érseke lett, a lengyel püspöki karban senki sem küzdött olyan elszántan az egyház jogaiért a kommunistákkal szemben, mint Karol Wojtyła. Szulc könyve 16. fejezetében érdekesen jellemzi a Wojtyła és Wyszyński bíboros (1901–1981) közötti nézetkülönbséget, amelyet a kommunista rendszer igyekezett – öngólba fulladt taktikázással – mélyíteni.⁹

Fények és árnyak

Giancarlo Zizola, olasz „vaticanista”, *A másik Wojtyła* című *kritikus monográfiájában* egy oldalon sorolja a lengyel pápa mindenki által elismert érdemeit:¹⁰ „Mindenkire mély benyomást gyakorol e pápaság nemzetközi tevékenysége a béke, az emberi jogok, a nemzetközi igazságosság és az orvosi etika érdekében. Wojtyła pápa látomása a »két tüdővel« lélegző Európáról elindított egy olyan nem erőszakos folyamatot, amely végül a kommunista rezsim elleni lengyel felkeléshez és a Berlini Fal lebontásához vezetett. A római zsinagóga meglátogatása 1986-ban pápaságának

⁸ Szulc 1996, 231.

⁹ Szulc 1996, 183–193., 194–202.: dokumentumok a lengyel titkosszolgálat irattárából.

¹⁰ Giancarlo Zizola, *L'altro Wojtyła*, Sperling-Kupfer, Milano, 2003, 32.– A 627 oldalas, jól dokumentált monográfia szerzője az északolasz (született Treviso, 1936) újságíró vagy öt olasz lapnak és három francia újságnak munkatársa. Az 1990-es években könyvei jelentek meg a pápaságról és a jelenkori pápákról (XXIII. Jánosról és a következő konklávékról), tehát jól tájékozott vatikáni ügyekben. De azért helyt ad könyvében híreszteléseknek is. Egy egész fejezet szentel az 1978-as két konklávé „titkainak” (65–101.: *I segreti dei Conclavi del 1978*), tehát Luciani (I. János Pál) megválasztásának és „titokzatos” halálának, majd II. János Pál megválasztásának. Hosszan elemzi a „botrányos” tényeket, a klérus pedofiliáját, a tradicionalista Marcel *Lefebvre* érseknek és követőinek restaurációs kísérleteit a liturgiában, a klerikalizmust, Wojtyła pápa szociális és etikai tanítását.

egyik alapvető eseménye volt. Hasonlóképpen a világvallások képviselőinek összejövele Assisiben ugyanabban az évben, amikor közösen imádkoztak a békéért. 2000-ben *mea culpát* mondott az Egyház történelmi tévedéseiről; ez meglepettette a Kúriát, és felforgatta a hagyományos egyházi tévedhetetlenséget. A jeruzsálemi siratófalnál tett látogatása helyreállította a zsidósággal való kapcsolatot, amely gesztus azt is célozta, hogy elvágja az antiszemitizmus állítólagos teológiai gyökereit. A damaszkuszi mecsetben levetett cipővel tett látogatás és az iszlámmal való párbeszéd más gesztusai kifejezték egy kiengesztelődött világ utáni sóvárgását; hasonlóképpen az Assisiben rendezett megbocsátás napja is, mintegy alternatívaként a »civilizációk összecsapásával« [Samuel P. Huntington] szemben, és ama »megelőző háborúval« ellentétben, amelyet Washington szervezett az ikertornyok elleni merénylet megtorlására. Lelki kezdeményezések voltak ezek a »civilizációk összecsapásatók« vallásilag is megrendült és zsákutcába jutott világban. *Hála ezeknek a jövő szempontjából termékeny gesztusoknak, II. János Pál a katolicizmust a tolerancia, a nyitottság, a békés együttélés és a látható egyetemesség civil funkciójával jelölte meg, felsorakoztatva a katolikusokat a világ fejlődése mellé a berlini fal leomlása előtt és után.* (A kiemelés tőlem – Sz. F.)

Zizola monográfiájában alaposan elemzi az említett problémákat/témákat, kellő hangsúlyt kapnak a *hosszú pápaság kritikus mozzanatai is,¹¹ amelyekre azóta még teljesebb fény derült.*

Kitérő

Megemlítem itt *Stanisław Dziejwicz visszaemlékezését,¹²* amelyet a lengyel származású olasz újságíró, neves „vaticanista” Gian Franco Svidercoski közreműködésével állított össze. Wojtyła pápa volt magántitkára nyilván a legbizalmasabb kapcsolatban volt II. János Pállal, és számtalan érdekességet mondhatott volna el, azon túl, hogy beszámolt a pápa hétköznapijairól. Részben megerősíti azt, amit fentebb Szulc bővebben kifejtett *Wyszynski primás* és *Wojtyła érsek* kapcsolatáról. (5. fejezet.) *Sajnos Dziejwicz több kényes ügy felett átsiklik, vagy elhallgat, meghazudtolja a ma már ismert tényeket.* Hangsúlyozza például (146.), hogy „II. János Pál soha semmilyen anyagi támogatást nem nyújtott a »Szolidaritásnak«. Az általa nyújtott támogatás kizárólag erkölcsi jellegű volt. [...] Minden híresztelés arra vonatkozóan, hogy anyagilag támogatta volna a »Szolidaritást«, az emberek képzeletének szüleménye, merő pletyka, valótlan állítás, hazugság!”¹³

¹¹ A korábban eltusolt és közben nyilvánosságra került sötét ügyekkel kellett szembenéznie *Ferenc pápának* mindjárt szolgálata kezdetekor. Vö. például Andrea Tornielli „mérsékelt” vaticanista jegyzetét:

<https://it.sputniknews.com/opinioni/201809026444336-chi-vuole-attaccare-papa-francesco/>

¹² „Egy élet Karol Wojtyła mellett”, *Új Ember* 2007.

¹³ Nem hazugság, hanem valóság! Vö. Paul Marcinkus érseknek, az IOR bankárának pénzmosási üzemleit a szabadkőműves Calvival (erről lásd *Ostpolitik*, III/5, 184kk.). De számos más elkendőzött sötét ügyre is fény derült: talán a legsúlyosabb a pápa környezete által évtizedekig takargatott Maciel Degollado botránya: a *Legio Christi* alapítójának kettős élete és számtalan perverzítése. (Vö. Gianluigi Nuzzi dokumentum-köteteit a vatikáni titkos iratok kiszivárogtatása után: *Őszentsége XVI. Benedek titkos iratai*, Art Nouveau, Pécs, 2013; *Via Crucis*, Chiaralettere, Milano, 2015; *Peccato originale*, Chiaralettere, Milano, 2017.) – Lásd még: Franca Giansoldati, *Il Demonio in Vaticano, I Legionari di Cristoe il caso Maciel*, Piemme, Milano, 2014. – Megemlítem: az Orlandi lány eltűnésének botránya máig megoldatlan.

*

Igaz, Wojtyła pápa *mea culpa*t mondott az Egyház múltbeli tévedése miatt, de a II. Vatikáni zsinat megújulási programját csak részben követte; főként a római Kúria centralizmusa késleltette a szerkezeti reformokat, amelyeket most *Ferenc pápa* elszántan meg akar valósítani – ő is a kritikák keresztútjában cselekedve. Zizola szerint a „szegény és szolgáló egyház” zsinati eszménye szép remény maradt; a kollegialitás gyakorlásának elmulasztása is nagy árnyékot vetett II. János Pál pápaságra. Az olasz vatikanista – sok kritikus véleményét idézve bírálja többek között Wojtylának a szexuális erkölcsre vonatkozó „rigorizmusát”, maradiságát, a felszabadítás-teológia elítélését, az ökumenikus párbeszéd lassítását stb. (Tény azonban, hogy bizonyos teológiai-etikai kérdésekben meghatározó volt Joseph Ratzinger bíboros szerepe, aki két évtizedig a Hittani Kongregációt vezette.)

Látványos sikerek és feléje áramló bírálatok jellemezték az 1981-es merénylet és a sorozatos balesetek, betegségek miatt szenvedő pápa életét, szolgálatát. Hősiesen vállalta a szenvedés keresztútját Mesterével. Temetésén (2005) a tömeg által harsogott „*Santo subito!*” hihetetlenül gyorsan valósággá vált: a teológus Ratzinger/ XVI. Benedek 2011. május 1-jén már boldoggá, majd 2014. április 22-én Ferenc pápa szentté avatta megboldogult elődjét.

*

Mielőtt továbbmennénk, idézek XVI. Benedek emeritus pápa fent említett leveléből, amelyet a lengyel püspököknek írt II. János Pál pápa születésének centenáriuma alkalmából, elődjének az irgalmasságról szóló tanításáról.¹⁴

„A Pápa egész élete ebben a tekintetben arra összpontosult, hogy szubjektív módon elfogadja saját keresztény hite objektív központjaként az üdvösségről szóló tanítást és lehetővé tegye, hogy mások is elfogadják azt.” „*A feltámadt Krisztus révén Isten irgalmassága mindenkié, és mindenkinek tudnia kell, hogy Isten irgalmasság végül úgy nyilvánul meg, hogy erősebb a mi gyöngeségünkénél.*”

„Itt benső egységet kell találni II. János Pál üzenete és Ferenc pápa alapvető szándéka között: szemben azzal, amit időnként mondanak, II. János Pál nem rigorista, az erkölcs merev képviselője. Az isteni irgalmasság lényegi sajátosságára rámutatva ő lehetőséget kínál nekünk arra, hogy elfogadjuk az ember elé helyezett erkölcsi követelményeket, jóllehet azokat soha nem tudjuk teljesen kielégíteni. Erkölcsi erőfeszítéseinket Isten irgalmassága fényénél kell elkezdni, mely olyan erőnek mutatkozik, ami gyógyítja a gyengeségünket.”

*

---

¹⁴A Vatikáni Rádióban, Vértesaljai László SJ fordítása:

<https://www.vaticannews.va/hu/papa/news/2020-05/benedek-papa-janos-pal-centenarium-irgalmassag-level-lengyel.html>

II. János Pál személyes írásaiban, vallomásaiban maga mondta el papi hivatása történetét (*Ajándék és titok*), majd összefoglalta püspöki kinevezése és szolgálata éveit (*Keljetek föl, menjünk!*).¹⁵

Lelkiségéről, filozófiájáról és korunk szellemi-politikai helyzetéről vallott nézeteit megismerhettük részben a Vittorio Messori-nak adott interjúból (*Átlépni a remény küszöbén*), főleg pedig utolsó könyvéből: *Emlékezés és identitás*.¹⁶ Ebben a pápa választ keres a világot nyugtalanító örök kérdésekre: a rossz (a Gonosz) eredetére és mibenlétére; ennek kapcsán szól a demokrácia, a szabadság, az emberi jogok problémáiról, vizsgálja az állam és az egyház, valamint a szabadság és a felelősség, a nemzet és a kultúra viszonyát. Kiemelt szerepet kap a könyvben a 20. század totalitárius rendszereinek, a fasizmusnak és a kommunizmusnak a vizsgálata, hiszen *mindkét rendszer embertelenségeit átélte*. A könyv kiindulópontját és alapját azok a beszélgetések képezik, amelyeket a pápa József Tischner papfilozófussal és Krzysztof Michalski professzorral folytatott.

Két fontos szakaszt emelek ki az *Emlékezés és identitás*ból:¹⁷ „Módomban állt személyesen megtapasztalni a »rossz ideológiáit«. Olyan dolgokról van szó, amelyek kitörölhetetlenül megmaradtak emlékezetemben. Először volt a náciizmus. Már az is rettenetes volt, amit azokban az években látni lehetett. Ám a kezdeti szakaszban a náciizmus számos aspektusa rejtve maradt. A rossz valós mérete, amely Európában tombolt, nem volt mindenki számára érzékelhető. A rossz hatalmas kitörésében éltünk, és csak fokozatosan kezdtünk ráébredni annak valós voltára. *Mind a náci a háború alatt, mind később Kelet-Európában a kommunisták megpróbálták takargatni a közvélemény előtt azt, amit tettek*. A Nyugat sokáig nem akarta elhinni a zsidók kiirtásának tényét. Csak később derült rá teljesen fény. Még Lengyelországban sem tudtunk mindent, amit a náci tettek a lengyelekkel, sem azt, amit a szovjetek tettek a lengyel tisztekkel Katyńban, és a deportálások rendkívül szomorú története is csak részben voltak ismertek.”

Majd a megtapasztalt *kommunizmus*ról ezeket írja az *Emlékezés és identitás*ban: „1945-ben, a háború befejezésekor a kommunizmus nagyon szilárdnak és nagyon veszélyesnek tűnt. Ez kezdetben a földrész érdekszférákra történő felosztásához vezetett, az 1945-ös jaltai konferencián született egyezmény értelmében. Ezt az egyezményt a kommunisták csak látszólag tartották tiszteletben, a valóságban különféle módokon megsértették. Számomra akkor rögtön világossá vált, hogy uralmuk sokkal tovább fog majd tartani, mint a náciizmusé. Azt a gondolatot ébresztette bennem, hogy az a rossz valamilyen formában szükséges lehet a világ és

---

¹⁵ II. János Pál néhány könyve magyarul: *Jel, melynek ellene mondanak*, Elmélkedések, OMC, Bécs, 1981; Vittorio Messori (szerk.), *Átlépni a remény küszöbén*, Magyar Könyvklub, Budapest, 1995; *Ajándék és titok, Pappá szentelése 50. évfordulóján*, Új Ember, 1996; *Keljetek föl, menjünk!*, Új Ember, 2004.

¹⁶ Giovanni Paolo II, *Memoria e identità*, Rizzoli, 2006. J. Ratzinger/XVI. Benedek előszavával.

¹⁷ <http://ujember.katolikus.hu/Archivum/2005.03.27/0202.html>

az emberek számára. Előfordul ugyanis az emberi lét egyes konkrét helyzeteiben, hogy a rossz valamilyen hasznos módon nyilvánul meg, *amennyiben alkalmat teremt a jó számára*. Johann Wolfgang von Goethe így minősítette az ördögöt: »azon erő egy része, amely örökkön a rosszat akarja s örökkön a jót teszi«. Ami Szent Pált illeti, így figyelmeztet ezzel kapcsolatban: »*Ne győzzön rajtad a rossz, te győzd le jóval a rosszat.*« Végső soron így, a rossz ösztönzésére egy nagyobb jó létbe hívásához jutunk el.”

Ezek az eszmélődések többet árulnak el Wojtyła pápa személyiségéről és lelkeségéről, mint számtalan körlevele, hivatalos beszédei és dokumentumai.

II. János Pál pápasága mérlegéhez

Megemlékezésem kiegészítéséhez ajánlom a *Távlatok* 68. számában – II. János Pál halálakor közzétett tanulmányainkat. Ott jelent meg *Nemesbgyi Péter* SJ ragyogó méltatása *II. János Pál pápa tanításának erővonalai* címmel.¹⁸ Teológusunk öt pontban foglalta össze a lengyel pápa páratlan vonzóerejének titkát:

„1. *II. János Pál pápa rendíthetetlen hitbeli meggyőződéssel ejtette ki minden szavát.* A mai világban a relativizmus köde borít be mindent. Az emberek, főképpen a fiatalok, a sokféle nézet, hang és kép zűrzavarában teljesen elvesztik tájékozódási képességüket; millióknak jólesett hallani valakinek a hangját, aki Istennek a jóvoltából világosan tudja, és meg is mondja, hogy mi a jó, és mi a rossz, minek van értelme, és minek nincs értelme. Megéreztek az emberek, hogy az, amit a pápa mond, döntő fontosságú az emberiség fennmaradása és boldogulása számára.

A pápa szavai mindig határozottak voltak, ugyanakkor minden emberi lény iránti *egyetemes szeretet sugárzott* át rajtuk. Jellegzetes gesztusa, két karjának szélesre kitérása is ezt a szeretetet jelezte. El se lehet képzelni, hogy ez a pápa ökölbe szorított kézzel átkozott volna valakit.

2. A pápa szavaiban teljes határozottsággal a *II. Vatikáni zsinat irányvételét* követte. Negyven évvel a zsinat után is kijelentette, hogy a zsinat gazdag iránymutatását kívánja követni, „melynek dokumentumai az évek múltával se vesztették el sem értéküket, sem ragyogásukat”.

3. A pápa mindig a keresztény *hit legközpontibb* állításaira helyezte a hangsúlyt. Nem másod- vagy harmadrangú kérdésekkel foglalkozott, hanem mindig oda tért vissza, ami mindennek *az isteni alapja*.

4. A pápa minden megnyilvánulásában meg lehetett érezni *emberségét*. Beszédei, írásai megfogalmazásánál munkatársak segítségét is igénybe vette ugyan, de mégis megérezni rajtuk a pápa sajátos stílusát. (...) A pápa gyakran félbeszakította az előre megfogalmazott beszédeket, és huncut mosollyal az arcán közbeszúrt személyes megjegyzéseket. Ezek voltak a legrokonszenvesebbek beszédeiben. Mindenki érezte, hogy itt egy jó ember szólítja meg bizalmasan. (...)

---

¹⁸ <http://www.tavlatok.hu/6801tanulm.htm>

5. *A pápa alakja és szavai békés derűt sugároztak. Ez a derű mélységes istenhitében gyökerezett.*

Ezután P. Nemeshegyi hosszú tanulmányában sorra vette II. János Pál tanításának főbb témaköreit, különösen is kiemelve a következőket:

„János Pál pápában a Jézus Krisztus iránti feltétlen hívő elköteleződés és minden ember iránti korlátlan megbecsülés és szeretet nemcsak nem állt szemben egymással, hanem szervesen egybekapcsolódott. A pápa szerint éppen a II. Vatikáni zsinat tette világossá az *emberközpontúság és az istenközpontúság azonosságát*. Ez volt a pápa legkülönbözőbb megnyilvánulásainak vezérelve. Az ember méltósága mellett szállt síkra számos *szociális iratában*. Emberi méltóságuk elismerése végett állt ki a pápa a *szegények mellett*. A betegek és szenvedők emberi méltóságát emelte ki a *szenvedés értelméről* szóló írásaiban. A hátrányosan megkülönböztetett *nők méltósága* érdekében emelte fel hangját. És végül teljes energiával védelmezte a sokfelől veszélyeztetett emberi élet sérthetetlen értékét és méltóságát *az »élet kultúrájáról«* szóló számos iratában.”

Ezután P. Nemeshegyi részletesen kifejti ezeket a témaköröket, bőven idézve a pápa megnyilatkozásait. A *szenvedés értelméről* szóló fejtegetéséhez fűzött megjegyzésével zárom ezt az írást, amely utal (Szent) II. János Pál élete végén keresztény hittel, Krisztussal egyesülve elviselt szenvedéseire:

„*A pápa »magyarázata« persze csak azok számára lesz elfogadható, akik mély hittel kapcsolódnak Krisztushoz. Azt, hogy a pápa is ezek egyike volt, mindennél világosabban bizonyította az a derű, amely még halálos ágyán sem hagyta el.*”

Budapest, 2020. május 17.